

Mottagare:
Socialdepartementet/
Enheten för social-
tjänst och funktions-
hinderspolitik
Dnr
S2020/01396/SOF

Remissyttrande Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14)

Sammanfattning

Region Norrbotten är i grunden positiv till de föreslagna bestämmelserna för att möjliggöra vård och omsorg även i de fall då personen inte kan lämna ett informerat samtycke till följd av att beslutsförmågan inte endast är tillfälligt nedsatt. Regionen ser stora fördelar med att hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens bestämmelser inom detta område samordnas i enlighet med utredningens förslag.

Region Norrbotten önskar dock ytterligare belysa följande punkter;

- Det föreligger ett behov av förtydligande avseende de i utredningen föreslagna lagtexterna.
- Regionen finner att en förstärkning av informationssäkerheten och ett utökat åtagande innebär kostnader som bör omfattas av den kommunala finansieringsprincipen.
- Regeringens prognostiserade stagnation i såväl utbyggnad som anslutning till befintliga fibernät riskerar att skapa ett ”minoriteternas utanförskap” för de som inte kan tillgodogöra sig de möjligheter som ett växande utbud av digitala tjänster innebär. Det handlar dock inte bara om kapacitet utan även om att höja den digitala kompetensen/förmågan hos den äldre befolkningen i glesbygd där både de största behoven och vinsterna finns med vård på distans. Denna utveckling riskerar att öka på den ojämlika vården, särskilt i ett glest befolkat län som Norrbotten.

Region Norrbottens synpunkter

Författningsförslag

Synpunkter på föreslagna ändringar i lagrum

Region Norrbotten anser att det föreligger ett behov av förtydligande avseende de i utredningen föreslagna lagtexterna gällande socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen och patientlagen, 4 kap. 1 d § socialtjänstlagen, 16 kap. 4 § hälso- och sjukvårdslagen samt 4 kap. 5 § patientlagen. Vidare behöver dessa bedömningar förtydligas genom att Socialstyrelsens får i uppdrag att ta fram en närmare vägledning för hur bestämmelserna kan tillämpas inom hälso- och sjukvården.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Region Norrbotten anser att lagtexten behöver förtydligas när det gäller den individuella behovsbedömningen, i likhet med bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Region Norrbotten delar utredningens bedömning. Region Norrbotten finner att det föreligger ett stort behov av samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst och genom denna förändring i offentlighets- och sekretesslagen underlättas ett sådant samarbete.

Förslag till lag om ändring i Patientlagen (2014:821)

Region Norrbotten anser att lagtexten behöver förtydligas när det gäller den individuella behovsbedömningen, i likhet med bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen.

Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Region Norrbotten finner att lagtexten behöver förtydligas när det gäller den individuella behovsbedömningen, i likhet med bestämmelsen i socialtjänstlagen.

Bakgrund

Begreppet välfärdsteknik

Region Norrbotten vill påpeka att användning av digital teknik i syfte att ersätta fysiska besök av personal kräver personal, men på ett annat sätt.

Tydliga rutiner som bygger på händelseanalys och riskbedömning krävs för att de digitala lösningarna ska fungera såsom det är tänkt och att användandet av bästa tillgängliga arbetssätt för den enskilde och för personalen behöver säkerställas.

Det är positivt att minska förekomsten av olagliga tvångs- och begränsningsåtgärder, men det förutsätter fastställda och riskbedömda rutiner för de lösningar vilket kräver att personal bevakar en enskild persons rörelsefrihet.

Hjälpmedel

Region Norrbotten anser att rubriktexten bör skrivas ”*Hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning*” eftersom det är den benämningen som används i hälso- och sjukvårdslagen.

Det går att dra en gräns mellan hjälpmedel som förskrivs till personer med funktionsnedsättning inom hälso- och sjukvården, och välfärdsteknik i omsorgen:

- *Förskrivning av hjälpmedel* för den dagliga livsföringen eller för vård och behandling ska ske med produkt som motsvarar behovet för patienten själv i bostaden eller i närmiljön (eller med hjälp av annan person). När personen har hjälpmedel förskrivna för att kunna klara grundläggande aktiviteter i den dagliga livsföringen och hjälpmedlen används av personal är personalen fysiskt närvarande när hjälpmedlen används.
- Att införa ”*välfärdsteknik*” har två syften; *teknik för trygghet för den enskilde* och *teknik till stöd för personalen och omsorgsgivaren*. Till skillnad från hjälpmedelsförskrivning finns inte personalen på plats när produkten/tjänsten används utan personal behöver övervaka och ingripa vid behov.

- Huruvida hjälpmedelsprodukter som förskrivs inom hälso- och sjukvården innehåller digital teknik eller inte saknar betydelse för avgränsningen mellan hjälpmedel och välfärdsteknik.

Angående exemplen i avsnittet Hjälpmedel

Region Norrbotten vill uppmärksamma att *Elektronisk medicinpåminnare* samt *GPS-sändare på en rollator* inte ingår i begreppet ”hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning” och bör om produkten innehåller digital teknik som ska avläsas av personal istället ingå i begreppet ”välfärdsteknik inom omsorgen. Detsamma gäller *Förbrukningsartikel vid inkontinens* som ingår i begreppet förbrukningsartiklar, HSL. Förskrivningsrätten är reglerad enligt SOSFS 2008:1.

Förskrivning av konsumentprodukter

Konsumentprodukter förskrivs när de fyller en bättre funktion än tillgängliga medicintekniska produkter. Vårdgivaren gör en riskbedömning innan produkten kan ingå i det förskrivningsbara sortimentet och ska upphandlas.

Regionen anser att teknikutvecklingen gör att produkter som redan finns på konsumentmarknaden kan fungera som hjälpmedel, men att det inte innebär att de behöver vara förskrivningsbara inom hälso- och sjukvården.

Överväganden och förslag

Vård och omsorg för personer med nedsatt beslutsförmåga

Det är mycket viktigt att hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens utgör grund för beslut om insatser för personer med nedsatt beslutsförmåga.

Regionen anser att huruvida insatsen utförs med hjälp av tillgänglig teknik eller inte, inte ska vara avgörande när en person har nedsatt beslutsförmåga.

Grundläggande förutsättningar i form av infrastruktur

Tekniska förutsättningar för användningen av välfärdsteknik

Det finns hushåll i Norrbottens glesbygd som fortfarande saknar tillgång till 100 Mbit/s eftersom det är kostsamt med fiberanslutning. En förutsättning för utbyggnad av fibernätet är att statliga stödmedel tillförs marknaden. Vidare anser regionen att lösningar med trådlös kommunikation med radiovägor innebär en större risk för störningar och att trafiken lätt kan avlyssnas. Dessutom kräver trådlös kommunikation i allmänhet mer energi, vilket förkortar batteritiden. Denna kan dock variera avsevärt beroende på vilken teknik som används, varför regionen anser att även detta måste beaktas. WiFi och Mobiltelefoni (GPRS, 4G) samt video kräver i praktiken fast nätanslutning för att klara mer än ett par veckors drift. Andra alternativa lösningar såsom Z-Wave, ZigBee och LoRaWAN med enklare sensortrafik gör att batteritiden förlängs.

Bredbandsinfrastruktur

Region Norrbotten är glest befolkat och bredbandsutbyggnad behövs för att möjliggöra breddinförande av välfärdsteknik och vård på distans måste tillräcklig bredbandskapacitet säkerställas över samtliga de geografiska områden där vård och omsorg ska bedrivas. Fler och mer avancerade offentliga

digitala tjänster är att vänta framöver, vilka förväntas ställa högre krav på tillgänglighet, kapacitet och robusthet. För detta krävs ekonomiskt stöd till de mest glesbefolkade länen, varav Norrbotten är ett.

En stagnation i såväl utbyggnad som anslutning till befintliga fibernät riskerar att skapa ett ”minoriteternas utanförskap” för de som inte kan tillgodogöra sig de möjligheter som ett växande utbud av digitala tjänster innebär. Det handlar dock inte bara om kapacitet utan även om att höja den digitala kompetensen/förmågan hos den äldre befolkningen i glesbygd, d.v.s. där både de största behoven/vinsterna finns för vård på distans

SKR:s strategi för grundläggande förutsättningar

Regionen anser att en grundläggande förutsättning även här är en väl utbyggd och robust underliggande infrastruktur för internetaccess. Lösningarna behöver vara baserade på en digital infrastruktur som möjliggör säkert informationsutbyte inom och mellan offentlig och privat sektor.

Digitalisering är förenat med stora utmaningar och kostnader för kommunerna. Kommuner och regioner står inför enorma investeringar i moderna IT-system de kommande åren samtidigt som många lider av en ”investeringskul” med system som har svårt att leverera förväntad nytta i samband med implementering av nya lösningar och tjänster. Regionen anser att detta måste lösas för att möjliggöra en god och likvärdig vård för alla, även digitalt.

Genom 5G kan nya och mer avancerade tjänster för monitorering och vård på distans. 5G kommer dock antagligen initialt att bli aktuellt i städer och längs de större vägarna då det kommer att vara dyrt att bygga 5G i glesbygd på grund av den täthet som krävs mellan masterna. Till detta ska läggas att de frekvenser som används för att nå långt via 5G är begränsade både i mängd och kapacitet vilket ställer andra krav i glesbygd.

Behovet av ett samlat grepp

Prognosen att regeringens övergripande bredbandsmål att hela Sverige ska ha tillgång till snabbt bredband år 2025 inte kommer att uppfyllas inom Region Norrbotten. En anledning till detta är att kostnaderna för att bygga bredband i glesbefolkade områden är höga vilket medför att de ekonomiska incitamenten för leverantörerna är små.

Ekonomiska konsekvenser

Av utredningens förslag, 16 kap. 5 § hälso- och sjukvårdslagen, framgår att regionen ska till kommunerna inom regionen avsätta de resurser som behövs i fråga om hälso- och sjukvårdspersonal för bedömning av en enskilds förmåga att lämna samtycke till insatser vid tillämpning av 4 kap. 1 d § socialtjänstlagen. Region Norrbotten finner att det innebär kostnader för en förstärkning av informationssäkerheten och att det även innebär ett utökat åtagande och därför bör omfattas av finansieringsprincipen.

Beslutsdatum: 2020-07-10

Kenneth Backgård

Regionstyrelsens ordförande
Region Norrbotten

Protokollsutdraget skickas till:

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se.